

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ & ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

Α' Γενικού Λυκείου
Γενικής Παιδείας

Παρασκευή 22 Μαΐου 2020 | Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΘΕΜΑΤΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ Α'

Ο Robert S. Feldman είναι καθηγητής Ψυχολογίας και αναπληρωτής κοσμήτορας της Σχολής Κοινωνικών και Συμπεριφορικών Επιστημών του Πανεπιστημίου της Μασαχουσέτης, των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής. Το παρακάτω απόσπασμα προέρχεται από το σύγγραμμά του με τίτλο «Αναπτυξιακή ψυχολογία, δια βίου προσέγγιση».

Ο μύθος του χάσματος των γενεών

Πολλές κινηματογραφικές ταινίες με – και για – νέους συχνά δείχνουν παιδιά και γονείς να έχουν τελείως αντίθετες απόψεις για θέματα της καθημερινής ζωής. Παράδειγμα: έφηβος με περιβαλλοντικές ευαισθησίες και πατέρας, ιδιοκτήτης εργοστασίου, που μολύνει το περιβάλλον. Οι υπερβολές αυτές είναι συνήθως αστείες, επειδή υποθέτουμε ότι υπάρχει ένα στοιχείο αλήθειας σε αυτές, ότι δηλαδή οι πεποιθήσεις των γονέων και των εφήβων είναι εκ διαμέτρου αντίθετες. Σύμφωνα με τη θέση αυτή, υπάρχει χάσμα γενεών, δηλαδή ένα βαθύ ρήγμα που χωρίζει γονείς και εφήβους, όσον αφορά στις αντιλήψεις, τις στάσεις, τις αξίες και τις απόψεις τους για τον κόσμο.

Η πραγματικότητα, ωστόσο, είναι πολύ διαφορετική. Το χάσμα γενεών, όταν πράγματι υπάρχει, είναι επιφανειακό. Έφηβοι και γονείς τείνουν να αντιμετωπίζουν πολλά θέματα από την ίδια οπτική γωνία. Σε γενικές γραμμές, συντηρητικοί γονείς τείνουν να έχουν παιδιά συντηρητικής πολιτικής προσέγγισης, γονείς- μέλη χριστιανικών οργανώσεων τείνουν να έχουν παιδιά με παρόμοιες απόψεις, γονείς οι οποίοι τάσσονται υπέρ του δικαιώματος στην άμβλωση τείνουν να έχουν παιδιά που τάσσονται υπέρ του δικαιώματος κ.ο.κ. Σε κοινωνικά, πολιτικά και θρησκευτικά θέματα, γονείς και έφηβοι συνήθως έχουν παρόμοιες απόψεις και οι ανησυχίες των παιδιών τείνουν να αντικατοπτρίζουν τις αντίστοιχες ανησυχίες των γονέων [...].

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Οι περισσότεροι έφηβοι έχουν καλές σχέσεις με τους γονείς τους. Παρά την προσπάθεια τους για αυτονομία και ανεξαρτησία, οι περισσότεροι έφηβοι αισθάνονται βαθιά συναισθήματα αγάπης, στοργής και σεβασμού για τους γονείς - και οι γονείς αισθάνονται το ίδιο για τα παιδιά τους. Παρόλο που, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι σχέσεις γονέα - παιδιού παρουσιάζουν σοβαρά προβλήματα, στην πλειονότητά τους οι σχέσεις αυτές είναι θετικές και το γεγονός αυτό διευκολύνει τον έφηβο να αποφεύγει τις πιέσεις των συνομηλίκων.

Παρόλο που ο έφηβος γενικώς περνά όλο και λιγότερο χρόνο με την οικογένειά του. Ο χρόνος που περνά με καθένα από τους γονείς του παραμένει αρκετά σταθερός, σε όλη τη διάρκεια της εφηβικής ηλικίας. Με άλλα λόγια, δεν υπάρχουν ενδείξεις, οι οποίες να υποδηλώνουν ότι τα ενδοοικογενειακά προβλήματα είναι σοβαρότερα κατά την περίοδο της εφηβείας από ό, τι σε άλλες περιόδους της ανάπτυξης.

Βεβαίως, αν οι περισσότεροι έφηβοι τα πάνε καλά με τους γονείς τους τον περισσότερο καιρό, αυτό σημαίνει ότι κάποιες φορές δεν τα πάνε καλά μαζί τους. Καμία σχέση δεν είναι πάντοτε γλυκιά και φωτεινή. Γονείς και έφηβοι μπορεί να έχουν παρόμοιες απόψεις σε κοινωνικά και πολιτικά θέματα, αλλά συχνά έχουν πολύ διαφορετικές απόψεις για θέματα προσωπικών προτιμήσεων, όπως η μουσική και το ντύσιμο. Επιπλέον τα δύο μέρη ίσως διαφωνήσουν, όταν τα παιδιά επιζητούν να αποκτήσουν αυτονομία και ανεξαρτησία γωρίτερα από ό, τι επιτρέπουν οι γονείς. Κατά συνέπεια, είναι πιθανότερο να εμφανιστούν συγκρούσεις, ιδιαίτερα στα πρώτα στάδια της εφηβικής ηλικίας του παιδιού, αν και πρέπει να τονιστεί ότι οι ενδο-οικογενειακές σχέσεις δεν επηρεάζονται όλες στον ίδιο βαθμό.

Γιατί οι συγκρούσεις είναι εντονότερες στα πρώτα στάδια της εφηβείας από ό, τι στα τελευταία; Σύμφωνα με την Judith Smetana, ο λόγος ουσιαστικά απορρέει από τον τρόπο που γονείς και έφηβοι ορίζουν και δικαιολογούν την κατάλληλη και ακατάλληλη συμπεριφορά. Για παράδειγμα, οι γονείς ίσως θεωρήσουν ότι το τρύπημα του αφτιού του κοριτσιού σε τρία διαφορετικά σημεία είναι ακατάλληλη συμπεριφορά, διότι η κοινωνία παραδοσιακά τη θεωρεί ακατάλληλη. Από το άλλο μέρος, οι έφηβοι είναι πιθανό να θεωρήσουν το όλο θέμα απλώς ως μια προσωπική επιλογή.

Επιπλέον, ο πληρέστερος συλλογισμός του εφήβου, του επιτρέπει να αντιμετωπίζει τους γονικούς κανόνες με διαφορετικό τρόπο. Επιχειρήματα των γονέων του τύπου «Κάνε αυτό, διότι σου το λέω εγώ», μπορεί να είναι πειστικά για το παιδί σχολικής ηλικίας, αλλά φαίνονται παράλογα στον έφηβο.

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

Η επιχειρηματολογία και η διεκδικητικότητα του εφήβου στα πρώτα χρόνια της περιόδου μπορεί να οδηγήσει κατ' αρχάς, σε αύξηση των συγκρούσεων, αλλά τα χαρακτηριστικά αυτά παίζουν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των σχέσεων γονέα - παιδιού. Ενώ αρχικά οι γονείς μπορεί να αντιδράσουν αμυντικά στα επιχειρήματα του εφήβου και να υιοθετήσουν αδιάλλακτη και άκαμπτη στάση απέναντί του, στις περισσότερες περιπτώσεις συνειδητοποιούν τελικώς ότι το παιδί τους μεγαλώνει και ότι πρέπει να το στηρίξουν σε αυτή τη διαδικασία.

Καθώς οι γονείς βαθμιαία αντιλαμβάνονται ότι τα επιχειρήματα των εφήβων είναι πειστικά και λογικά και ότι μπορούν να τους εμπιστευθούν και να τους παράσχουν περισσότερη ελευθερία, γίνονται πιο ελαστικοί και επιτρέπουν -σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις ενθαρρύνουν- περισσότερη ανεξαρτησία. Καθώς όλα αυτά συμβαίνουν περίπου στα μέσα της εφηβικής περιόδου, οι συγκρούσεις των πρώτων σταδίων της εφηβείας μειώνονται σε ένταση και συχνότητα.

Ασφαλώς, αυτό δεν ισχύει για το σύνολο των εφήβων. Παρόλο που η πλειονότητα των εφήβων διατηρεί σταθερές σχέσεις με τους γονείς σε όλη τη διάρκεια της εφηβείας, ένα ποσοστό 20% των εφήβων αναφέρουν αρκετά έντονες και διαρκείς συγκρούσεις.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β'

Λίτσα Ψαράτη, «Το αυγό της έχιδνας» (απόσπασμα)

Ο Στέφανος είναι 18 χρονών, γεμάτος όνειρα για το μέλλον και ενθουσιασμό για τη ζωή. Κανείς όμως δεν τον έχει προειδοποιήσει για τις κακοτοπιές που μπορεί να συναντήσει, κανείς δεν του έχει πει ότι ακόμα και ο έρωτας, η ομορφότερη εμπειρία της νιότης, μπορεί να είναι επικίνδυνος, αν δεν ξέρεις να προφυλαχτείς από τον κίνδυνο της εποχής μας - το AIDS. Και ο Στέφανος θα κάνει το μοιραίο λάθος. Η ζωή του τώρα απειλείται. (Απόσπασμα από την παρουσίαση στο οπισθόφυλλο του βιβλίου)

Εύπνησα μούσκεμα στον ιδρώτα. Το κορμί μου είχε αφήσει υγρά σημάδια πάνω στο κατώσέντονο και στη γούβα που έκανε το μαξιλάρι. Έτρεμα. ίσως να είχα πυρετό. Σκέφτηκα να ξαναπέσω στο κρεβάτι μέχρι να καταλαγιάσουν οι χτύποι της καρδιάς μου. Μια υποψία, μαχαίρι κοφτερό, φώλιασε στο μυαλό μου. Μήπως άρχιζε η αρρώστια; Ο γιατρός είχε πει πως τα πρώτα συμπτώματα ήταν αδυναμία, κούραση, νυχτερινές επιδρώσεις, πυρετός. Ο πανικός με παρέλυσε. Έκανα κουράγιο και σύρθηκα ως το λουτρό. Άνοιξα το ντους και μπήκα κάτω από το κρύο νερό. Αμέσως ένιωσα

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

καλύτερα. Το μυαλό μου καθάρισε, το κορμί μου ξαναβρήκε τη ζωντάνια του. Έμεινε μόνο ένα δυνατό γουργούρισμα στο στομάχι, που μου θύμιζε πως δεν είχα μπουκιά στο στόμα μου από το προηγούμενο μεσημέρι.

Στην κουζίνα ο πατέρας έπινε τον καφέ του. Μόλις μπήκα, κατέβασε την εφημερίδα και με κοίταξε εξεταστικά.

-Έχεις τα χάλια σου. Τα ξενύχτια και τα γλέντια αφήνουν άσχημα σημάδια...

-Δεν πήγα σε κανένα γλέντι, πατέρα, κατάπια ένα κόμπο δάκρυα.

-Τότε γιατί έχεις αυτά τα μούτρα;

-Περνάω μια δύσκολη φάση... τα μαθήματα... το σχολείο... τα μάσησα.

-Μη μου πεις ότι ξενυχτάς διαβάζοντας! Έννοια σου και ξέρω εγώ με τι ασχολείται σήμερα η νεολαία! Η φωνή του έσταζε ειρωνεία.

Έτσι γινόταν κάθε φορά που θύμωνε μαζί μου. Πρώτα πρώτα τα 'βαζε με τη νεολαία και στη συνέχεια μου τραβούσε έναν εξάψαλμο, τον ίδιο πάντοτε.

-Εγώ στην ηλικία σου πήγαινα το πρωί στο σχολείο και τ' απογεύματα δούλευα... Περπατούσα τρία χιλιόμετρα για να πάω στο σχολείο, ούτε ποδήλατο δεν είχα... Διάβαζα μέρα νύχτα για να μπω στο πανεπιστήμιο, δε γύριζα στις καφετέριες και στις ντίσκο τα βράδια κι ούτε φορούσα μοντέρνα μπουφάν και γουόκμαν στ' αυτιά....

Ήθελα να τον σταματήσω, να του φωνάξω ότι δεν φταίει η νεολαία επειδή εκείνοι στερήθηκαν στα νιάτα τους κι αγωνίζονται να μη λείψει τίποτα στα παιδιά του. Εμείς την αγάπη τους θέλουμε, τη ζεστασιά της αγκαλιάς τους κι έναν ώμο ν' ακουμπήσουμε, όταν τα πράγματα πάνε στραβά και η ζωή αγριεύει.

-Μην είσαι άδικος πατέρα κατάφερα μόνο ν' αρθρώσω κι ήμουνα έτοιμος να του τα πω όλα, να πέσω στην αγκαλιά του και να κλάψω, μήπως κι έτσι έφευγε το μολυβένιο βάρος από πάνω μου. Εκείνος, όμως, είχε πάρει φωτιά, είπε όσα είχε να πει, πέταξε την εφημερίδα του στο τραπέζι κι έφυγε χτυπώντας την εξώπορτα δυνατά.

Στεκόμουν σασιτισμένος, σαν τον πνιγμένο που ζητάει ένα χέρι να πιαστεί κι αντί για βοήθεια το χέρι τον σπρώχνει πιο βαθιά. Η πίκρα μαζευόταν σιγά σιγά μέσα μου, γινόταν πέτρα σκληρή, δε θ' άφηναν κανέναν να τη σπάσει.

Ήπια στα όρθια λίγο γάλα και βιάστηκα να φύγω. Φοβόμουν μη φανεί από στιγμή σε στιγμή η μάνα μου. Εκείνη θα καταλάβαινε αμέσως πως κάτι με βασάνιζε και θα άρχιζε τις επίμονες ερωτήσεις. Ήθελα να περπατήσω, να κουραστώ, να μην μπορώ να σκέφτομαι.

Λίτσα Ψαραύτη, *Το αυγό της έχιδνας*, Πατάκη Αθήνα, 2008

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

- A.** Είναι αρκετά διαδεδομένη η αντίληψη ότι «ένα βαθύ ρήγμα χωρίζει γονείς και εφήβους, όσον αφορά στις αντιλήψεις, τις στάσεις, τις αξίες και τις απόψεις τους για τον κόσμο». Ποια είναι η άποψη του συγγραφέα του κειμένου Α σχετικά με το φαινόμενο του χάσματος των γενεών; Η απάντησή σας θα πρέπει να δοθεί σε μια παράγραφο 70 – 80 λέξεων.

10 Μονάδες

- B1.** Για καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις να γράψετε στο τετράδιό σας το αντίστοιχο γράμμα της πρότασης και δίπλα την ένδειξη **ΣΩΣΤΟ**, αν η πρόταση αποδίδει ορθά κάποια άποψη που διατυπώνεται από τον συγγραφέα στο κείμενο Α', ή την ένδειξη **ΛΑΘΟΣ**, αν η πρόταση δεν αποδίδει ορθά κάποια άποψη που διατυπώνεται από τον συγγραφέα του κειμένου Α'. Στη συνέχεια, να τεκμηριώσετε την απάντησή σας, παραθέτοντας, για κάθε πρόταση, ένα απόσπασμα από το κείμενο που να την επιβεβαιώνει.

- A.** Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικογένειες οξύνονται κατά τη διάρκεια της εφηβείας.
- B.** Η πλειοψηφία των εφήβων βιώνει έντονες και διαρκείς συγκρούσεις με τους γονείς.
- Γ.** Οι έφηβοι και οι ενήλικες δε μοιράζονται τις ίδιες ανησυχίες σχετικά με τα κοινωνικά προβλήματα.
- Δ.** Η επιχειρηματολογία και η διεκδικητικότητα του εφήβου συμβάλλουν στην εξέλιξη των σχέσεών του με τους γονείς.
- Ε.** Οι έφηβοι και οι γονείς διαφωνούν για το ποια συμπεριφορά είναι πρέπouσα και ποια όχι.

15 Μονάδες

- B2. α)** Ο συγγραφέας του κειμένου Α έχει επιλέξει να κάνει χρήση παραδειγμάτων. Να εντοπίσετε τρεις περιπτώσεις. Τι προσδίδει στο λόγο η χρήση παραδειγμάτων;

5 Μονάδες

- β)** Ποιο είναι το ρηματικό πρόσωπο το οποίο κυριαρχεί στο κείμενο; Να εξηγήσετε την επιλογή του συγγραφέα.

5 Μονάδες

2020 | Μάιος | Φάση 3 | Διαγωνίσματα Επανάληψης

B3. α) Να δικαιολογήσετε τη χρήση των σημείων στίξης στα παρακάτω αποσπάσματα του κειμένου Α.

- Άνω και κάτω τελεία (1^η παράγραφος) « πολλές κινηματογραφικές ταινίες... για τον κόσμο»
- Εισαγωγικά (7^η παράγραφος) « επιπλέον...στον έφηβο»
- Διπλή παύλα (9^η παράγραφος) « καθώς οι γονείς...συχνότητα»

6 Μονάδες

β) «Γιατί οι συγκρούσεις είναι εντονότερες στα πρώτα στάδια της εφηβείας από ό, τι στα τελευταία; »Να δικαιολογήσετε τη χρήση της ερωτηματικής πρότασης από τον συγγραφέα του κειμένου Α.

4 Μονάδες

B4. *Ευαίσθησιες, διαμέτρου, παρόμοιος, αυτονομία, συνομιλήκων:* Να σχηματίσετε δύο νέες λέξεις, μια σύνθετη και μία παράγωγη, χρησιμοποιώντας το τελευταίο συνθετικό των παραπάνω λέξεων του κειμένου.

10 Μονάδες

Γ. Ποια φαίνεται να είναι η σχέση του ήρωα της ιστορίας, του Στέφανου, με τον πατέρα του στο κείμενο Β'. Πώς αισθάνεται ο πρωταγωνιστής; Να εντοπίσετε δυο εκφραστικά μέσα (παρομοίωση, μεταφορά, εικόνα κ.α.) με τα οποία δηλώνεται η ψυχολογική του κατάσταση.(150-200 λέξεις)

15 Μονάδες

Δ. Με αφορμή την εξέταση του θέματος του «χάσματος των γενεών» στο πλαίσιο του μαθήματος της γεοελληνικής γλώσσας, αποφασίζετε να γράψετε μια ομιλία που θα εκφωνηθεί στην τάξη με θέμα τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματικότερη προσέγγιση των γενεών.(300-350 λέξεις)

30 Μονάδες